

توضیح

«و یضع عنهم اصرهم و الاغلال التي كانت عليهم»
«بارهای گران و غل و زنجیرهایی که بر گردن آنها بود، برمی‌دارد.»
سوره اعراف/۱۵۷.

«شجاع باش در بکارگیری عقل خویش»
امانول کانت در مقاله «روشنگری چیست؟»

آقای مکارم شیرازی محترم، مرجع تقلید نظام مافیائی آخوندها، مسجد جمکران را تبلیغ می‌کند. تبلیغ خرافات و اوهام و «خر حساب کردن» مردم بیچاره و بدبخت ایران از تولیدات ذهن بیمارگونه‌ی او است. بر اساس خواب دیدن شیخ حسن بن مثله جمکرانی‌نامی همانند تمام خوابهای کذائی که در طول تاریخ اجتماعی، انسان‌های کذاب و شیاد برای خالی کردن جیب مردم خواب دیده‌اند، مسجد جمکران ساخته شد!!

روزنامه جمهوری اسلامی در ۳ مهر ۱۳۸۵ ارگان علی خامنه‌ای یکی از ارگان‌های نظام مافیائی است اذعان نمود که روایت از محدث نوری ضعیف است و در باره مسجد جمکران نوشت: «... غالب کتاب‌های روایی محدث نوری مانند مستدرک الوسایل نه فایده علمی دارد و نه فایده عملی و مملو از احادیث ضعیفی است که علمای شیعه از آنها رویگردانند و صاحب نظران از بزرگان شیعه مانند کلینی و صدوق و طوسی به آنها وقعی نمی‌نهند. و از کتاب‌های غیر روایی او نیرس که پر است از داستان‌ها و حکایات عجیب که اکثر آنها به شوخی شبیه‌تر است. البته او - که خدا رحمتش کند- فرد صالح و محقق بود لکن علاقه‌اش به جمع آوری منقولات ضعیف و عجیب و غریب و چیزهایی که عقل سلیم و نظر صائب آنها را نمی‌پذیرد بیشتر بود تا گردآوری مطالب نافع...». روزنامه جمهوری اسلامی در سرمقاله آخرین شماره خود ۲۱ شهریور ۱۳۸۵ (۱۲ سپتامبر ۲۰۰۶) - از تبلیغات گسترده‌ای که در مورد مسجد جمکران انجام می‌شود انتقاد کرد و نوشت: «متأسفانه سایر جشن‌ها و عزاداری‌های دینی ما نیز اکنون گرفتار عوام‌زدگی و سواستفاده‌ی سوداگران و فرصت‌طلبان است و فریاد رهبر معظم انقلاب و مراجع عظام نیز از تحریفات و خرافات و سطحی‌نگری‌هایی که در جشن‌ها و عزاداری‌ها دامن زده می‌شود بلند است. اما آیا از این نوشتن‌ها و آن فریادها اگر یک نهضت فکری متکی بر پشتوانه‌های عملی آنها را همراهی نکند کاری ساخته است! پاسخ قطعاً منفی است. بنابراین دلسوزان دین و نخبگان فکری و علمی باید وارد صحنه شوند و با خطر عوام‌زدگی مبارزه‌ای سخت را آغاز کنند و البته تا رسیدن به نتیجه قطعی از پای ننشینند.»

لازم به یادآوری است که بسیاری از آیت‌الله‌های نزدیک به حکومت اسلامی مکرراً بر "مقدس" بودن مسجد جمکران تأکید کرده‌اند. مراجع حکومتی و غیر حکومتی که کارشان دین‌فروشی و تبلیغات اوهامات و خرافات بنام دین است از نان دانی بنام مسجد جمکران که کارخانه صنعتی خرافات و اوهام‌سازی است حمایت کردن و یا در باره آن سکوت نمودند!!.

بنا بر گزارش خبرگزاری آفتاب آیت‌الله مکارم شیرازی که از مراجع تقلید نزدیک به حکومت اسلامی به شمار می‌آید در دیداری که اوائل شهریور ماه امسال با اعضای ستاد بزرگداشت دهه مهدویت وابسته به هیات خادم‌الرضا داشت فعالیت‌های صورت گرفته در مسجد جمکران را ستود و گفت: «این حرکات کافی نیست و باید تلاش بیشتری صورت گیرد. زیرا بر اساس اسنادی که اخیراً به دست آمده عظمت مسجد جمکران بسیار بالاست و حدود ۴۰۰ سال قبل علما مکرراً برای زیارت این مسجد می‌آمده‌اند، با اینکه امکانات زیادی نداشته‌اند.»

خداوند ایران و ایرانی را از شر دروغ، خرافات، استبداد و خیانت مصون دارد!

ج - خ

در دیدار شهردار جمکران، آیت‌الله مکارم شیرازی: جمکران يك مسئله جهاني است.

۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۸۷ ساعت : ۵۸ ، ۰۲
خبرگزاری انتخاب :

آیت‌الله مکارم شیرازی خواستار رفع مشکلات منطقه جمکران شد .
به گزارش خبرگزاری انتخاب به نقل از دفتر آیت‌الله مکارم شیرازی، ایشان در دیدار شهردار جمکران، گفت: واقعیت این است که **مسجد مقدس جمکران شکل جهانی به خود گرفته و بعضی اصرار دارند از عظمت آن بکاهند و درصدد تشکیک و تردید در آن هستند .** او با اشاره به جایگاه فرهنگی و معنوی مسجد جمکران تصریح کرد: جمکران از مسائل استانی و کشوری فراتر رفته و يك مسئله جهانی است .

مکارم شیرازی با بیان اینکه سالانه بیش از ۱۵ میلیون زائر وارد جمکران می‌شوند، بیان داشت: این فرصت خوبی است تا جنبه های اخلاقی مذهبی وحدت مسلمین و عظمت اسلام به دیگران گفته شود .
ایشان تصریح کرد: چنین جاذبه‌ای را کجا سراغ دارید که جمعیت بسیاری را بدون تبلیغ در يك مرکزی جمع کنید، باید قدر این نعمت الهی را بدانیم .

این مرجع تقلید، مسئولیت دولت در عمران و آبادی جمکران را یادآور شده و گفت: دولت مسئولیت دارد تا رفاه را در جمکران فراهم کند .

ایشان اظهار داشت: فرمول‌هایی که برای شهرداری‌های دیگر کاربرد دارد، برای جمکران جواب نمی‌دهد، زیرا جمکران جایگاه تجاری ندارد تا خودکفا باشد، لذا دولت باید به این مسئله توجه کند .

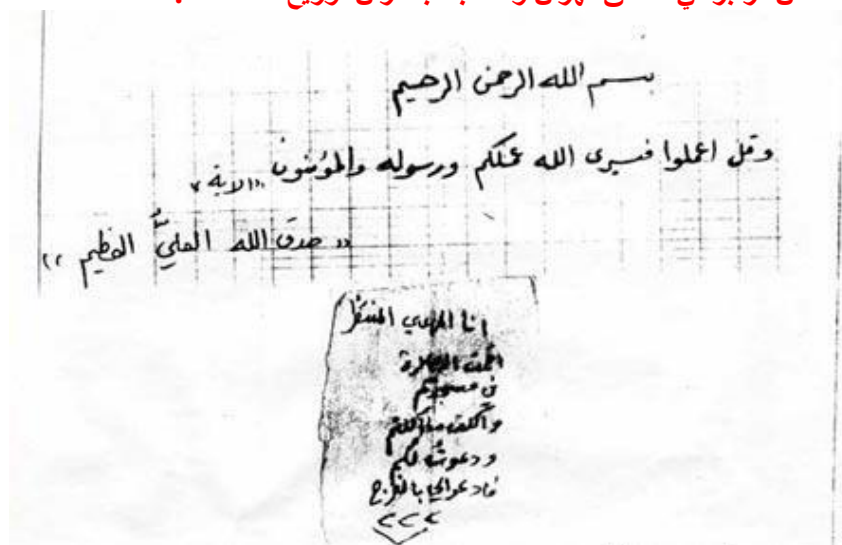
این مرجع تقلید افزود: در چنین شرایطی افراد سودجو پیدا می‌شوند و می‌خواهند جمکران را تجارتخانه کنند که باید جلوی آنها را گرفت .

در ابتدای این دیدار، سید عباس جوهری شهردار جمکران با ارائه گزارشی از فعالیت‌های عمرانی در جمکران خواستار توجه مسئولین نسبت به رفع کاستی‌های آن شد .

جمکران و ناگفته ها

شد! [November 19, 2005]

خبرگزاری انتخاب : عکس روبه رو تصویری ست جنجال برانگیز که طی چند روز گذشته بازتابها و بازخوردهای فراوان داشته و حساسیت به این تصویر به خاطر عده ای ست که معتقدند « در قسمت بالای عکس نامه به خط امام زمان است و در زیر توضیحات عبدالسلام محمد الحر». این عکس در برخی مناطق تهران و مسجد جمکران توزیع شده است.

به مردم بگو به این مکان (مسجد مقدس جمکران) رغبت کنند و آنرا عزیز دارند.

(از فرمایشات حضرت مهدی عجل الله به حسن بن مثله جمکرانی)

مسجد مقدس جمکران در نزدیکی شهر مقدس قم واقع شده و همواره پذیرای زائرینی از نقاط مختلف ایران و جهان می باشد. این مکان مقدس، تحت توجهات خاصه حضرت بقیه الله الاعظم (اوراحنا فداه) قرار دارد و آن حضرت از شیعیانشان خواسته اند که به این مکان مقدس روی آورند، چرا که این مکان، دارای زمین شریفی است و حق تعالی آن را از زمین های دیگر برگزیده است.

شیخ حسن بن مثله جمکرانی، یکی از صلحا و سومین سفیر حسین بن روح نوبختی؛ یکی از نواب اربعه می گوید: من شب سه شنبه، ۱۷ ماه مبارک رمضان سال ۳۷۳ هجری قمری در خانه خود خوابیده بودم که ناگاه جماعتی از مردم به در خانه من آمدند و مرا از خواب بیدار کردند و گفتند:

برخیز و مولای خود حضرت مهدی علیه السلام را اجابت کن که تو را طلب نموده است.

آنها مرا به محلی که اکنون مسجد جمکران است آوردند، چون نیک نگاه کردم، تختی دیدم که فرش نیکو بر آن تخت گسترده شده و جوانی سی ساله بر آن تخت، تکیه بر بالش کرده و پیرمردی هم نزد او نشسته است، آن پیر، حضرت خضر علیه السلام بود که مرا امر به نشستن نمود، حضرت مهدی علیه السلام مرا به نام خود خواند و فرمود:

برو به حسن مسلم (که در این زمین کشاورزی می کند) بگو: این زمین شریفی است و حق تعالی آن را از زمین های دیگر برگزیده است، و دیگر نباید در آن کشاورزی کند.

عرض کردم: یا سیدی و مولای! لازم است که من دلیل و نشانه ای داشته باشم و گرنه مردم حرف مرا قبول نمی کنند، آقا فرمود:

تو برو و آن رسالت را انجام بده، ما نشانه هایی برای آن قرار می دهیم، و همچنین نزد سید ابوالحسن (یکی از علمای قم) برو و به او بگو: حسن مسلم را احضار کند و سود چند ساله را که از زمین به دست آورده است، وصول کند و با آن پول در این زمین مسجدی بنا نماید.

به مردم بگو: به این مکان رغبت کنند و آنرا عزیز دارند و چهار رکعت نماز در آن گذارند.

دو رکعت اول:

به نیت نماز تحت مسجد است، در هر رکعت آن يك حمد و هفت بار (قل هو الله احد) خوانده می شود و در حالت رکوع و سجود هم هفت مرتبه ذکر را تکرار کنند.

دو رکعت دوم:

به نیت نماز امام زمان علیه السلام خوانده می شود، بدین صورت که سوره حمد را شروع کرده و آیه (ایک نعبد و ایک نستعین) صد مرتبه تکرار می شود و بعد از آن، بقیه سوره حمد خوانده می شود، و سپس سوره (قل هو الله احد) را فقط يك بار خوانده و به رکوع رفته و ذکر (سبحان ربی العظیم و بحمده) هفت مرتبه، پشت سر هم تکرار می شود. و سپس به سجود رفته و ذکر (سبحان ربی الاعلی و بحمده) نیز هفت مرتبه، پشت سر هم تکرار می شود.

رکعت دوم را نیز به همین ترتیب خوانده، چون نماز به پایان برسد و سلام داده شود، يك بار گفته می شود (لا اله الا الله) و به دنبال آن تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام خوانده شود و بعد از آن به سجده رفته و صد بار بگویند: (اللهم صل علی محمد و آل محمد).

آنگاه امام علیه السلام فرمودند: هر که این دو رکعت نماز را در این مکان (مسجد مقدس جمکران) بخواند مانند آن است که دو رکعت نماز در کعبه خوانده باشد.

چون به راه افتادم، چند قدمی هنوز نرفته بودم که دوباره مرا باز خواندند و فرمودند:

بزی در گله جعفر کاشانی است، آنرا خریداری کن و بدین مکان آور و آنرا بکش و بین بیماران انقاق کن، هر بیمار و مریضی که از گوشت آن بخورد، حق تعالی او را شفا دهد.

حسن بن مثله جمکرانی می‌گوید: من به خانه بازگشتم و تمام شب را در اندیشه بودم، تا اینکه نماز صبح را خوانده و به سراغ علی المنذر رفتم و ماجرای شب گذشته را برای او نقل کردم و با او به همان مکان شب گذشته رفتیم، و در آنجا زنجیرهایی را دیدیم که طبق فرموده امام علیه السلام حدود بنای مسجد را نشان می‌داد.

سپس به قم نزد سید ابوالحسن رضا رفتیم و چون به در خانه او رسیدیم، خادم او گفت: آیا تو از جمکران هستی؟ به او گفتم: بلی! خادم گفت: سید از سحر در انتظار تو است. آنگاه به درون خانه رفتیم و سید مرا گرامی داشت و گفت: ای حسن بن مثله من در خواب بودم که شخصی به من گفت:

حسن به مثله، از جمکران نزد تو می‌آید، هر چه او گوید، تصدیق کن و به قول او اعتماد نما، که سخن او سخن ماست و قول او را رد نکن.

از هنگام بیدار شدن تا این ساعت منتظر تو بودم، آنگاه من ماجرای شب گذشته را برای وی تعریف کردم، سید بلافاصله فرمود تا اسب‌ها را زین نهادند و بیرون آوردند و سوار شدیم، چون به نزدیک روستای جمکران رسیدیم، گله جعفر کاشانی را دیدیم، آن بز از پس همه گوسفندان می‌آمد، چون به میان گله رفتم، همینکه بز مرا دید به طرف من دوید، جعفر سوگند یاد کرد که این بز در گله من نبوده و تاکنون آنرا ندیده بودم، به هر حال آن بز را به محل مسجد آورده و آن را ذبح کرده و هر بیماری که گوشت آن تناول کرد، با عنایت خداوند تبارک و تعالی و حضرت بقیه الله ارواحنا فداه شفا یافت.

ابوالحسن رضا، حسن مسلم را احضار کرده و منافع زمین را از او گرفت و مسجد جمکران را بنا کرد و آن را با چوب پوشانید. سپس زنجیرها و میخ‌ها را با خود به قم برد و در خانه خود گذاشت، هر بیمار و دردمندی که خود را به آن زنجیرها می‌مالید، خدای تعالی او را شفای عاجل می‌فرمود، پس از فوت سید ابوالحسن، آن زنجیرها ناپدید شد و دیگر کسی آنها را ندید.

و تاکنون مسجد مقدس جمکران، مأوای منتظران و محل راز و نیاز میلیون‌ها عاشقی است که شکوانیه دوری از معشوقشان را به حضرت باری تعالی ارائه می‌دهند. در صحت اصل این مسجد شکی نیست .... و کرامات عدیده، مؤید این مسجد است.

(تلخیص از کتاب نجم الثاقب، ص ۳۸۳ تا ۳۸۸)

اولین قریه ای که در منطقه قم بنا شده روستای جمکران است

- عده ای بر این عقیده اند که منطقه جمکران را حضرت سلیمان بن داوود بنا نهاده است.

- برخی جمکران را همان ورجمکرد (محل حکومت جمشید پادشاه ایرانی) می‌دانند که دوران حکومتش به عصر طلایی ایران مشهور است، مشهور است که بنای اول جمکران را او نهاده و قلعه ای در آن بنا کرده است. هم اکنون بقایای قلعه ای در روستای جمکران دیده می‌شود که مختصات آن ۵۵*۵۵ متر و قطر دیواره آن در پایه تا ۴ متر است. در حدیثی از حضرت علی ع به این قلعه با عنوان قلعه گبران اشاره شده است.

بنا بر تحقیقات یک نشریه آلمانی خورآباد و جمکران دو محل سکونت دوره پیش از تاریخ در کناره غربی فلات مرکزی ایران است. همچنین آثار فراوانی از تمدنهای ۴ الی ۵ هزار ساله در منطقه جمکران بدست آمده است.

- پیش از اسلام در منطقه جمکران دوازده محله بوده و در هر محله یک آتشکده که پس از حضور مسلمانان، این آتشکده‌ها تخریب شد.

خطاب بن اسدی قبل از حضور اشعریون (قبل از سال ۶۶ هج) مسجدی را در این منطقه بنا کرد و خود در آن نماز می‌خواند. این اولین مسجد در منطقه قم می‌باشد.

- پس از شورش طرفداران ابن مغیره علیه حجاج بن یوسف به شکست انجامید، گروهی از بنی اسد به قم آمدند و در جمکران رحل اقامت گزیدند.

- ده سال پس از حضور بنی اسد، سعید بن جبیر از یاران حضرت علی و از عرفای عصر پس از شکست عبدالرحمن به محمد اشعث (والی سیستان) از دست حجاج به قم و منطقه جمکران گریخت و ۳ الی ۷ سال در این منطقه اقامت داشت.

- اولین قبائل عرب که به قم وارد شدند اشرعیون بودند که در سال ۶۶ و ۶۷ هجری در منطقه جمکران اقامت گزیدند. البته حضور خطاب اسدی پیس از آنها بود.

پاسخ روزنامه «جمهوری اسلامی» به تولیت مسجد جمکران

اولین مصادری که ماجرای مسجد جمکران را بیان نموده‌اند کتب محدث نوری می‌باشند. امام خمینی(ره): غالب کتاب های روایی محدث نوری مانند مستدرک الوسائل نه فایده علمی دارد و نه فایده عملی و مملو از احادیث ضعیفی است که علمای شیعه از آنها رویگردانند و از کتاب های غیر روایی او نپرس که پر است از داستان‌ها و حکایات عجیب که اکثر آنها به شوخی شبیه‌تر است.

۳ مهر ۱۳۸۵ - بعد از ظهر ۱۶:۴۵ تعداد بازدید: ۲۱۰۷۲ کد خبر: ۴۹۱۲۵

روزنامه «جمهوری اسلامی» در شماره امروز خود پاسخ مشروحي به جوابیه تولیت مسجد جمکران که پیش از این در «بازتاب» منتشر شده بود را منتشر کرد:

۱ - با اینکه جناب آقای وافی را دوست داریم اما بدون تعارف باید بگوئیم که مطالب جوابیه ایشان وافی نیست. آنچه در جوابیه آمده يك مبحث علمی و فنی نیست. حق این بود که ایشان با تکیه بر مستندات و در چارچوب مباحث فنی به مقاله روزنامه پاسخ می‌دادند و مثلاً ثابت می‌کردند که ادعای آن فرد جمکرانی که گفته است حضرت صاحب الامر علیه السلام کسی را به در خانه ایشان فرستاده و مکان مسجد را به ایشان نشان داده و امر فرموده‌اند در آنجا مسجد بسازند بر اساس کدام معیار علمی قابل قبول است. این ادعایی است که هر کس می‌تواند مشابه آن را داشته باشد آیا ما باید آنرا بپذیریم یا برای پذیرش باید مبناي خاصی داشته باشیم.

۲ - پاسخ این سوال متولي محترم که چه کسی مسجد جمکران را از سایر مساجد بالاتر برده را خودشان در همین جوابیه داده اند. نظر روزنامه در سرمقاله با توجه به اشاراتی که به بعضی دستگاه‌های تبلیغاتی و افراد نمود کاملاً روشن و بدون ابهام بیان شده و افراطها را به هیچ‌وجه به متولي محترم یا سایر دست اندرکاران محترم جمکران نسبت نداده‌ایم ولي جوابیه را که ملاحظه کردیم مشخص شد که متولي محترم نیز مطالبی مطرح می‌فرمایند که از نظر علمی قابل اثبات نیست و استناد به آن وجهی ندارد. مثلاً اینکه به حضرت بقیه الله الاعظم ارواحنا فداه و عجل الله تعالی فرجه الشریف نسبت داده شده که ایشان فرموده اند در این مسجد دو نماز بخوانید و فرموده‌اند «من صلاهما فکاتما صلي في البيت العتيق» چونکه قابل اثبات است در کجا چنین فرموده‌اند به چه کسی فرموده‌اند این ادعا با فرموده خود حضرت در زمینه عدم رویت ایشان در دوران غیبت کبری چگونه قابل جمع است وانگهی آیا همین جمله که به حضرت نسبت داده می‌شود به معنای بالاتر بودن آن از بسیاری از مساجد دیگر نیست!

۳ - برای همه بزرگانی که نام آنها در جوابیه آمده احترام قائل هستیم و نظر آنها را نیز محترم می‌دانیم اما انتظار این بود که متولي محترم بجای خرج کردن از بزرگان با استدلال های علمی ما را مجاب می‌کردند و مطالب سرمقاله را رد می‌فرمودند. تصدیق می‌فرمایند که نقطه نظرها در مورد مسجد جمکران یکسان نیست و به همین دلیل باید فارغ از این اظهارنظرها به سراغ دلایل علمی منطبق بر مبانی رفت و هر چه با مبانی سازگاری دارد آن را پذیرفت.

۴ - در جوابیه از اینکه در سرمقاله ساخت مسجد جمکران به خواب مستند شده به ما ایراد گرفته اند و آنرا به بیداری نسبت داده اند. واقعیت اینست که این ادعای مستند به بیداری به دلیل غیرمستند بودن متاسفانه از خواب سست تر است. دلایل غیرمستند بودن آنچه در مورد چگونگی ساخته شدن مسجدجمکران گفته شده را در ادامه این توضیحات می‌خوانید.

۵ - بعد از انتشار سرمقاله مورد بحث افراد زیادی از حوزه علمیه قم با تماسهای تلفنی و ارسال نامه و ای میل از روزنامه تشکر کردند و خواستار ادامه چاپ اینگونه مباحث در روزنامه شدند. از میان این مطالب توضیحاتی نیز در مورد آنچه محدث نوری درباره شکل گیری مسجد جمکران آورده به روزنامه واصل شده که چون يك مبحث فنی و علمی است آنرا در ادامه این توضیحات از نظر خوانندگان گرامی می‌گذرانیم.

یکی از اماکن منسوب به حضرت ولی عصر (ع) مسجدی واقع در شش کیلومتری شهر مقدس قم است که به مسجد جمکران مشهور شده است. در سالیان اخیر با تبلیغ و ترویج محافل و جریانات خاص و بعضا صاحب قدرت زائران این مسجد رو به فزونی گذاشته و به مراتب از زائران مرقم مطهر حضرت معصومه (س) بیشتر شده است. چه بسا افرادی هستند که به زیارت این مسجد رفته و سپس به علت ضیق وقت از زیارت مرقم مطهر حضرت معصومه (که یکی از معدود امامزاده های موثق کشور است) صرف نظر می کنند. این مساله و نیز عنایت ویژه افراد و جریاناتی به این مسجد ضرورت تحقیق پیرامون این مکان را بیش از پیش کرده است. نوشته حاضر بر آن است تا با قواعد علوم حدیثی مانند علم تخریج علم رجال و... اعتبار و سندیت این مسجد و نیز نسبت آن با حضرت ولی عصر را بررسی نماید و گامی هر چند کوچک در مسیر زدودن گرد و غبار تحریف از چهره دین و پیشوایان دینی بردارد. بعون الله و فضله.

قبل از ورود در مطلب توضیح این نکته ضروری می نماید که وجود اماکنی که مردم در آنجا بیشتر با یاد و نام پیشوایان دینی همراه شده و گام های معنوی بلندتری بردارند با مخالفت هیچ انسان دینداری روبرو نیست اما نکته مهم اینجاست که آیا ما مجازیم برای بالابردن سطح معنویات در جامعه و ترویج نام و یاد پیشوایان دینی بدون سند چیزی را به آن بزرگان نسبت دهیم به عبارت دیگر آیا ما مجازیم برای رسیدن به هدف مقدس از هر وسیله و ابزاری هر چند نادرست بهره بگیریم قطعاً جواب منفی است و منطق همان پیشوایان معصوم نیز چنین چیزی را بر نمی تابد. بعد از ذکر این نکته کوتاه ولی مهم وارد موضوع اصلی این نوشته می شویم.

ظاهراً اولین مصادری که در دسترس ماست و ماجرای مسجد جمکران را بیان نموده اند کتب محدث نوری (متوفای ۱۳۲۰ هـ. ق) می باشند (۱). وی در چهار کتاب «جنت الماوی» «النجم الثاقب» «الکلمه الطیبه» و «مستدرک الوسائل» خود به تفصیل یا به اجمال ماجرای این مسجد را نقل کرده (۲) و مانند همیشه که دابش اثبات احادیث و مطالب سست و ضعیف با استناد به دلایل سست تر از اصل مطلب است در اینجا نیز سعی بلیغ و کوشش وافر کرده تا مطلب را داخل در مطالب موثق الصدور نماید. حال آنکه برای افرادی که حتی اندک اطلاعاتی از مبانی علوم حدیث شناسی داشته باشند ضعف و سستی مطلب اظهر من الشمس است. ما بیش از این پیرامون محدث نوری و مسلك حدیثی و نیز تالیفات او سخنی نمی گوئیم و در این زمینه فقط به گفتار امام راحل در حاشیه شان بر کتاب کفایت الاصول اکتفا نموده و سپس مقصود اصلی مقاله را پی می گیریم. حضرت امام (ره) در مبحث اصولی «حجیت ظواهر کتاب» و هنگام بحث «عدم تحریف قرآن» می فرماید: «... صاحب فصل الخطاب الذي كان كتبه لايفيد علما و لاعملا و انما هو ايراد روايات ضعاف اعرض عنها الاصحاب و تنزه عنها اولوالالباب من قدام اصحابنا كالمحمدين الثالثه المتقدمين - رحمهم الله - هذا حال كتب روايته غالبا كالمستدرک ولا تسال عن سائر كتبه المشحونه بالقصص و الحكايات الغريبه التي غالبها بالهزل اشبه منه بالجد و هو - رحمه الله - شخص صالح متتبع الا ان اشتياقه لجمع الضعاف و الغرائب و العجائب و مالايقبلها العقل السليم و الراي المستقيم اكثر من الكلام النافع...» (۳) «... غالب کتاب های روایی محدث نوری مانند مستدرک الوسائل نه فایده علمی دارد و نه فایده عملی و مملو از احادیث ضعیفی است که علمای شیعه از آنها رویگرداند و صاحب نظران از بزرگان شیعه مانند کلینی و صدوق و طوسی به آنها وقعی نمی نهند. و از کتاب های غیر روایی او نپرس که پر است از داستان ها و حکایات عجیب که اکثر آنها به شوخی شبیه تر است. البته او - که خدا رحمتش کند - فرد صالح و محقق بود لکن علاقه اش به جمع آوری منقولات ضعیف و عجیب و غریب و چیزهایی که عقل سلیم و نظر صائب آنها را نمی پذیرد بیشتر بود تا گردآوری مطالب نافع...».

محدث نوری و تمام کسانی که به ادعای او ماجرای مسجد جمکران را ذکر کرده اند آن را از کتابی به نام «تاریخ قم» نوشته «حسن بن محمد بن حسن قمی» از معاصران شیخ صدوق و او نیز به گفته آنان از کتاب «مونس الحزین فی معرفه الحق و الیقین» نوشته شیخ صدوق و طبق قول آنان صدوق - علیه الرحمه - نیز از فردی به نام «حسن بن مثله جمکرانی» نقل می نماید. پیرامون استناد فوق الذکر نکات زیر قابل توجه است:

(۱) هیچ کدام از فهرست نویسان متقدم شیعه مانند نجاشی و طوسی - رحمت الله علیهما - که کوچک ترین تصنیف و مصنف شیعی از چشم تیز بینشان پنهان نمانده است نامی از «حسن بن محمد بن حسن قمی» و نیز کتابی موسوم به «تاریخ قم» نبرده اند. علاوه بر مجامع رجالی اولیه هیچ کدام از مجامع رجالی ثانویه و جوامع رجالی متاخر شیعه نیز نامی از چنین فرد و چنین کتابی نمی برند. اصولاً «حسن بن محمد بن حسن قمی» فرد مجهولی است که نام او در هیچ کتاب رجالی یافت نمی شود و ظاهراً کتاب «تاریخ قم» هم که به او منسوب نموده اند اصلاً وجود خارجی نداشته است.

(۲) همانطور که گفته شد فهرست نویسانی مانند نجاشی و طوسی که در تراجم و رجال سرآمد دوران خود بوده اند کوچکترین تالیف و حتی رساله ای را با ذکر نام مولف آن در کتب خود ذکر نموده اند. اما هیچ یک از آنان و نیز دیگر رجالیان متقدم ما در فهرست مصنفات شیخ صدوق کتابی به نام «مونس الحزین فی معرفه الحق و الیقین» را ذکر نکرده اند (۴) و ظاهراً این کتاب از بافته های ذهن همان افرادی است که کتاب تاریخ قم و مولف آن را ساخته و پرداخته کرده اند. این مطلب وقتی بیشتر روشن می شود که توجه کنیم شیخ صدوق یکی از مشهورترین و مهم ترین روات و مولفین شیعه است و لذا کتاب های او نیز در غایت شهرت قرار دارند و عدم ذکر این نام در بین مولفات او ظن به جعل این عنوان را تقویت می نماید.

(۳) صرف نظر از مطالب فوق روای این حدیث یعنی ماجرای مسجد جمکران فردی به نام «حسن بن مثله جمکرانی» است که طبق قواعد علم رجال باید از وثاقت او اطمینان حاصل کرد. اما داستان وقتی زیباتر می شود که بفهمیم اصولاً هیچ کدام از کتاب ها و جوامع

رجالی متقدم و متاخر چنین نامی را اصلاً ضبط نکرده اند چه رسد به اینکه در مورد وثاقت او نظر بدهند. پس «حسن بن مثله جمکرانی» نیز فرد مجهولی است که نمی‌توان به حدیث و نقل او اعتماد نمود.

علاوه بر موارد سه گانه بالا لازم است بدانیم که اساساً محدث نوری و دیگر نقل کنندگان ماجرای مسجد جمکران را مستقیماً از کتاب تاریخ قم (که ذکر آن رفت) نقل نکرده اند. چرا که به اذعان آنان اصل کتاب از بین رفته و به دستشان نرسیده است و حتی علامه مجلسی - رضوان الله علیه - نیز در بحار الانوار (۵) تصریح می‌نماید که به اصل کتاب دست پیدا ننموده است. اما اینکه محدث نوری و دیگران چگونه به مطالب این کتاب دسترسی پیدا کرده اند خود داستانی شنیدنی دارد. به گفته آنان فردی به نام «حسن بن علی بن حسن بن عبدالملک قمی» (که وثاقت او نیز برای ما معلوم نیست) در سال ۸۶۵ هـ. ق کتاب تاریخ قم را به فارسی ترجمه کرده است و هر آنچه که از محتویات کتاب تاریخ قم نقل می‌شود از مطالب ترجمه شده این کتاب است. اما جالب اینجاست که حتی این ترجمه فارسی هم به دست محدث نوری نرسیده و او خود اذعان می‌کند که بعد از جستجوی فراوان و فحص شایع فقط به هشت باب از این کتاب (که در مجموع بیست باب بوده است) دست پیدا کرده است (۶). و مطلب وقتی جالب تر می‌شود که بفهمیم شیخ آقا بزرگ تهرانی کتاب شناس شهیر که از شاگردان محدث نوری بوده است حتی به این هشت باب هم دسترسی پیدا ننموده و در الذریعه تصریح می‌کند که در زمان ایشان فقط پنج باب از این کتاب یافت می‌شود (۷). حال آیا امروزه دسترسی به آن پنج باب میسر است یا از زمان صاحب الذریعه تا امروز آن نیز از بین رفته است خدا عالم است!

تمامی آنچه که تا به حال گفته شد مربوط به نقد سندی این ماجرا بود اما اگر بخواهیم به نقد متنی آنچه که از زبان حسن بن مثله نقل نموده اند و به ماجرای مسجد جمکران مشهور شده است پردازیم توضیحاتی بسیار بیشتر از آنچه در باب نقد سند گفتیم خواهیم داشت که ما به علت پرهیز از اطاله کلام از ذکر آنها خودداری نموده و آن را به مجالی دیگر وامی نهیم. لذا با توجه به این مطالب به جرات می‌توان گفت که مسجد جمکران و منسوب بودن آن به حضرت ولی عصر شدیدا مورد تشکیک بوده و طبق قواعد دانش حدیث شناسی نمی‌توان هیچ گونه اعتباری برای آن قائل بود. والله اعلم بالصواب.

پاورقی‌ها

(۱) البته محدث نوری از آقا محمدعلی کرمانشاهی (فرزند وحید بهبهانی) در حواشی اش بر نقد الرجال تفرشی و نیز سید نعمت الله جزایری در مخطوطاتش به عنوان افرادی نام می‌برد که قبل از او ماجرای مسجد جمکران را نقل کرده اند (جنت الماوی چاپ شده به همراه بحار الانوار الطبعة الثالثة دار احیا التراث العربی بیروت ج ۵۳ ص ۲۳۴) اما این دست نوشته‌ها فقط در اختیار خود محدث نوری بوده و به دست ما نرسیده است. همچنین شیخ آقابزرگ تهرانی از کتابی به نام خلاصه البلدان تألیف سیدمحمد بن هاشم رضوی قمی نام می‌برد که کتاب خود را در سال ۱۱۷۹ هـ. ق. تألیف کرده و در آن ماجرای مسجد جمکران را نقل کرده است (الذریعه الطبعة الثالثة دارالاضواء بیروت ج ۷ ص ۲۱۵). لکن این کتاب نیز به دلیل عدم شهرت و اهمیت استنساخ یا چاپ نشده و باز هم به دست ما نرسیده است. لذا مجدداً تأکید می‌نماییم که اولین و کهن ترین مصادری که در دسترس ما هستند و ماجرای مسجد جمکران را نقل نموده اند کتب چهارگانه محدث نوری می‌باشند.

(۲) جنة الماوی چاپ شده به همراه بحار الانوار ج ۵۳ ص ۲۳۰ - ۲۳۴ ؛ النجم الثاقب علمیه اسلامیة تهران صص ۲۱۲ - ۲۱۵ ؛ الكلمة الطیبة چاپ سنگی بمبئی ص ۳۳۷ ؛ مستدرک الوسائل الطبعة الثانية موسسه آل البيت بیروت ج ۳ صص ۴۳۲ - ۴۴۷

(۳) انوار الهدایه فی التعلیقه علی الکفایه الطبعة الاولى موسسه تنظیم و نشر آثار الامام الخمینی ج ۱ صص ۲۴۴ - ۲۴۵.
(۴) رجال النجاشی الطبعة الخامسة موسسه نشر الاسلامی صص ۳۸۹ - ۳۹۲ الفهرست الطبعة الاولى موسسه نشر الفقاهه صص ۲۳۷ - ۲۳۸

(۵) بحار الانوار ج ۱ ص ۴۲

(۶) جنة الماوی چاپ شده به همراه بحار الانوار ج ۵۳ ص ۲۳۴

(۷) الذریعه ج ۳ ص ۲۷۶

پاسخ تولیت مسجد جمکران به روزنامه «جمهوری اسلامی»

از سوی چه شخصیت و یا نهادی تبلیغات بی سابقه برای حضور میلیونی مردم در این مسجد مقدس انجام گرفته و با چه وسیله‌ای از مردم سراسر کشور خواسته‌اند که به این مکان توجه نمایند، خوب است به چنین تبلیغاتی اشاره فرمائید

۳۰ شهریور ۱۳۸۵ - بعد از ظهر ۱۱:۱۶ تعداد بازدید: ۲۳۱۴۵ کد خبر: ۴۸۷۴۵

به دنبال انتشار مقاله‌ای در روزنامه «جمهوری اسلامی» که در بخشی از آن، به مسجد جمکران پرداخته شده بود، تولیت مسجد جمکران با ارسال نامه‌ای، نسبت به این مقاله پاسخ داد.

نظر به انتشار آن بخش از مقاله مذکور در «بازتاب»، تولیت مسجد جمکران، رونوشت جوابیه مذکور را جهت انتشار به «بازتاب» نیز ارسال کرده است که متن آن در ادامه می‌آید:

«قال تعالی:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ قُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ)
(سورة احزاب، آیه ۷۰)

مدیر مسئول محترم روزنامه جمهوری اسلامی
سلام علیکم

با درخواست توفیق بیشتر برای اشاعه فرهنگ اصیل اسلام و انقلاب، مبارزه با مظاهر جهل و خرافات و مقابله با عوام زدگی به استحضار می‌رساند از آن‌جا که بخشی از سرمقاله آن روزنامه مورخ ۲۲ شهریور ۱۳۸۵ مطالبی در ارتباط با مسجد مقدس جمکران بود لازم دانستم نکاتی در این زمینه ذکر نمایم، امید است روزنامه در ستونی مناسب، آن را منعکس کند.

۱. چه کسی مسجد مقدس جمکران را از نظر تقدس به گونه‌ای معرفی کرده که از مساجدی مانند مسجد الحرام، مسجد النبی، مسجد قبا، مسجد الاقصی، مسجد کوفه و سهله و مشاهد مشرفه با فضیلت‌تر باشد، هرگاه برای این ادعا سندی دارید آن را ارائه دهید، تا از آنان توضیح بخواهیم. زیرا ما نگران از پخش چنین شایعاتی هستیم.

مسجد مقدس جمکران به نظر ما مکان مبارکی است که در هر هفته صدها هزار نفر به آن مشرف می‌شوند، دو رکعت نماز تحیت و دو رکعت نماز حضرت صاحب الزمان در آن بجا می‌آورند و با تضرع در پیشگاه خداوند و توسل به اولیاء دین علیهم السلام تعجیل در فرج مولایشان را از خداوند مسئلت نموده، و با توبه و انابه دل و جان خود را جلا می‌دهند.

۲. از سوی چه شخصیت و یا نهادی تبلیغات بی سابقه برای حضور میلیونی مردم در این مسجد مقدس انجام گرفته و با چه وسیله‌ای از مردم سراسر کشور خواسته‌اند که به این مکان توجه نمایند، خوب است به چنین تبلیغاتی اشاره فرمائید.

آیا تشرف علماء اعلام و مراجع بزرگ تقلید، مقام معظم رهبری دام ظلهم و خواص از انسانهای وارسته و بزرگوار به این مکان و راز و نیاز با خداوند به خاطر تبلیغات بی سابقه است؟ آیا حضور صدها هزار زن و مرد و پیر و جوان از نقاط دور و نزدیک در شب‌های چهارشنبه را شما مستند به تبلیغات می‌پندارید بدون تردید چنین نیست. به نظر ما توجه اقشار مختلف مردم به این مکان تنها به خاطر همان جمله کوتاه و نافذی است که از ناحیه مقدسه حضرت بقیة الله الاعظم «ارواحنا فداه» نقل شده که فرمودند: به مردم بگو به این مکان مشرف شده آن را عزیز شمارند و چهار رکعت نماز در آن بجا آورند. و بعد اضافه فرمودند:
«من صلاهما فکأما صلی فی البیت العتیق»

نماز در این مسجد مقدس همانند نماز در خانه کعبه می‌باشد.
لطفاً توضیح دهید چه کسی ادعا کرده هرکس به مسجد جمکران بیاید امام زمان علیه السلام را زیارت می‌کند و کجا مسئولین متعهد و متولیان امور مسجد چنین موضوعی را مطرح ساخته‌اند و بر فرض اگر کسی چنین جمله‌ای را گفته باشد آیا می‌توان آن را به حساب همه گذاشت و از نقاط ضعف تبلیغات مربوط به مسئولان مسجد به شمار آورد؟

۳. نوشته‌اید مسجد جمکران بر اساس يك خواب ساخته شده است! شما که پیشنهاد داده‌اید نخبگان با خطر عوام زدگی مقابله کنند خوب بود به یکی از مصادر تاریخی مراجعه می‌نمودید و یا به نظرات صریح مراجع بزرگ تقلید توجه می‌کردید تا اینگونه بی‌پروا به خاطر غلبه احساسات از مبانی علمی و تحقیقی فاصله نمی‌گرفتید.

مرحوم محدث بزرگوار و عالم جلیل القدر حضرت آیه الله حاج میرزا حسین نوری رضوان الله علیه در کتاب شریف نجم الثاقب که به دستور مرجع بزرگ جهان تشیع میرزای شیرازی قدس سره نوشته شده و به تفریط آن بزرگوار مزین گردیده. در حکایت اول از یکصد حکایتی که در کتابش آورده به تفصیل از کیفیت احداث مسجد مقدس جمکران بحث کرده و بنای آن را به دستور حضرت بقیة الله «ارواحنا فداء» دانسته است در این حکایت تصریح شده که دستور ساختن مسجد در بیداری صادر شده نه در خواب.

حضرت آیه الله العظمی مکارم شیرازی «دامت برکاته» در این زمینه چنین فرموده اند:
«از جمله سمپاشی‌هایی که می‌کنند این است که می‌گویند مسجد جمکران نتیجه خوابی است که یک نفر در هزار سال پیش دیده است!»

این بی‌خبران غافل نمی‌دانند مسجد جمکران مربوط به خواب نیست بلکه در سه‌شنبه هفدهم ماه رمضان سال ۱۳۷۳. ق. درب خانه حسن بن مثله جمکرانی را می‌زنند و او را از خواب بیدار می‌کنند و به او می‌گویند: «اجب مولاک صاحب الزمان . . .» او می‌گوید دعوت را امتثال کردم و رفتم تا رسیدم خدمت امام زمان علیه السلام آن بزرگوار فرمودند: این زمین مقدس و مورد عنایت خدا است مسجدی به دستور من این‌جا بساز، یعنی مسجدی می‌شود که روزی کانون دلها می‌شود و از سراسر دنیا به این‌جا می‌آیند مردم تربیت می‌شوند توبه می‌کنند هدایت می‌شوند مشکلاتشان حل می‌شود جوانان همانند پروانه اطراف این مسجد را می‌گیرند. ای بی‌خبر این خواب نیست این بیداری است که در کتابهای معروف و معتبر نقل شده و بسیاری از علماء و بزرگان به این‌جا اهمیت داده‌اند و حتی مرجع سخته‌گیر و نقادی همانند آیه الله العظمی بروجرودی پای مسجد جمکران را امضاء می‌کند لابد یک حسابی در کار است»

خوب بود نویسنده این سر مقاله که خود از ارادتمندان مقام رهبری می‌باشد تأملی هرچند کوتاه در تعبیرات معظم له نسبت به مسجد مقدس جمکران می‌نمودند و پس از آن اظهار نظر می‌کردند.

رهبر بزرگوار انقلاب در دیدار مسئولین مسجد با ایشان، مسجد مقدس جمکران را گنجینه فناپذیر شیعه دانسته و در نوشته خود از آن به عنوان مکان متبرک و پایگاه عظیم تشیع یاد کرده‌اند.

مرحوم استاد الفقهاء و المجتهدین حضرت آیه الله حاج شیخ مرتضی حائری قدس سره مسجد جمکران را از آیات باهرات عنایت آن حضرت دانسته و فرموده‌اند من به صحت این مسجد مبارک قطع دارم، اقبال گسترده افشار مختلف به مسجد مقدس جمکران عوام زدگی نیست بلکه خواص از بندگان صالح خداوند و نخبگان سطح بالای حوزه‌های علمیه از صدها سال پیش به این مکان توجه داشته‌اند و شخصیت‌های بزرگی مانند ملا محمد تقی مجلسی، شیخ بهائی، فیض کاشانی و سایرین برای عبادت به این مکان مشرف می‌گردیدند.

در خاتمه از نویسنده محترم سنوال می‌کنم آیا دعوت از مراجع بزرگ تقلید برای اقامه نماز جماعت و سخنرانی در جشن‌های نیمه شعبان، با حضور مداحان فاضل و متعهد در این مراسم، پخش پوستره‌های فرهنگی و نشریات متنوع در سطوح مختلف برای نمازگزاران، ترویج اخلاق و آداب اسلامی، توصیه به رعایت حدود و موازین دینی و انتشار دهها کتاب درباره معارف اهل بیت علیهم السلام و خاصه پیرامون ویژگی‌های حضرت بقیة الله «ارواحنا فداء» را نباید کار فرهنگی به حساب آورد؟

آیا حضور دهها چهره فاضل و محقق از برادران حوزه علمیه و تعداد زیادی از خواهران تحصیل کرده و آگاه، در شب‌های چهارشنبه - که مسئولیت نشر فرهنگ اصیل مهدویت، پاسخ به مسائل شرعی و رفع شبهات را به عهده دارند - ترویج خرافات و عوام زدگی باید قلمداد کرد؟ خوب بود با دیده انصاف به نقاط مثبت می‌نگریستید و با رعایت همه جوانب انتقاد می‌کردید، زیرا تکلیف شرعی چنین اقتضائی را ایجاب می‌کند، ما هم با آغوش باز از آن استقبال می‌کردیم.

آیا سزاوار است سرمقاله روزنامه جمهوری اسلامی که آرم آن مزین به قطرات خون شهدا است و مسئولیت آن به عهده برادری فاضل و مبارز، جانبازی فداکار که از یادگاران حادثه انفجار دلخراش حزب جمهوری اسلامی است دستاویزی برای سایت‌های غافل و ناآگاه و یا ضد انقلاب قرار گیرد که نه نظام و رهبری را قبول دارند و نه معتقد به مبانی مذهبی هستند.

ما انتظار داریم خط مشی روزنامه جمهوری اسلامی الگویی برای دیگر مطبوعات باشد و همواره در راه تقویت فضائل اخلاقی و آموزه‌های اسلامی گام بردارد.

موفق و مؤید باشید، والسلام علیکم ورحمة الله و برکاته
تولیت مسجد مقدس جمکران
ابوالقاسم وافی

پاسخ تولیت مسجد جمکران به روزنامه «جمهوری اسلامی»

بسم الله الرحمن الرحيم

اولا نماز خواندن در يك مسجد نیاز به سند روایی ندارد

ثانیا روز به روز بیشتر شدن جمعیت نماز گذار در يك مسجد دل مومنین را شاد و منافقین را سخت ناراحت می کند
ثالثا حرم حضرت معصومه سلام الله علیها روز به روز مترکم تر از زایرین می شود و از این بابت نگرانی نیست و خدا را شکر.
رابعا محل بحث علمی در مورد این گونه مسایل قاعدتا روزنامه و سایت نیست . شما تا کنون کی دیده اید که مثلا يك ریاضی دان
مسایل ریاضی را این گونه مطرح کند و یا يك محقق در علوم ژنتیک . بنابراین اگر کسی در رابطه با مسجد جمکران سخنی دارد می
تواند در يك محفل علمی آنهم در حوزه های علمیه مطرح و به دور از جنجالهای سیاسی به تحقیق و رد و ایجاب به نشیند .
خامسا ، به راستی کسانی که این گونه خود را محقق دانسته و به سادگی همه چیز را زیر سنوال می برند آیا فکر نکرده اند بزرگان
بارها قولاً و یا عملاً بر این مجموعه الهی صحه گذاشته اند . نکند زیر سنوال برندگان فکر می کنند خدای ناکرده این حضرات آیات- که
به عنوان نمونه ذکری از آنها رفت - فاقد توان علمی برای بحث در روایات هستند و یا نعوذا بالله از درك مسائل سیاسی و یا ...
عاجزند !!!؟

به هر صورت بهتر است به جای تخریب ها- که می تواند منشا سیاسی جدی از ناحیه واپس زدگان سیاسی داشته باشد - به استفاده
صحیح و بدون پیرایه از این مسجد عظیم پرداخت و دست های ناپاک تحریف کنندگان که در میان هر راه درستی سبز می شوند کوتاه
کرد و مردم را برای بهره گیری های معنوی هر از چند گاه به این اماکن مقدسه سوق داد.

اخبار و اطلاعاتی درباره مسجد مقدس جمکران

سیر تحول و علل رشد مسجد مقدس جمکران در عصر حاضر (۲)

۱- توجه به شهر مقدس قم، و توسعه حضرت محضرت معصومه س از دوران قاجار اوج گرفت و نزدیکی به پایتخت جدیدالتاسیس
ایران آن دوران(تهران)، به قم رونق روزافزون بخشید.

۲- شاید مهمترین حادثه اثربخش در این رابطه ، تأسیس حوزه مبارکه علمیه وحضور علمای بزرگ شیعه در شهر مقدس قم و در
جوار مسجد جمکران است. پس از هجرت حضرت آیت الله العظمی حائری شیرازی به قم و تاسیس حوزه علمیه، زمینه آشنایی بیشتر
علمای با مسجد مقدس جمکران و تبیین جایگاه ویژه این مکان مقدس ایجاد شد و از همان ابتدا ملجأ و پناهی برای علمای آن عصر
شد.

۳- در تکمیل مورد قبلی باید به توجه ویژه عالم مجاهد و ربانی آن دوران یعنی حضرت آیت الله بافقی اشاره داشت. ایشان - که در
کنار مؤسس حوزه علمیه و از حامیان اصلی ایشان بشمار می آمدند- توجه بسیار خاصی به جمکران داشته و زحمات فراوانی برای
عمران مسجد خارج ساختن آن از مهجوریت کشیدند. این شخصیت بزرگ هم خود به حضور در جمکران و توسل به حضرت ولی
عصر ارواحنافداه اهتمام کامل داشت و هم زمینه کسب فیض و تبلیغ این مکان مقدس را سرلوحه فعالیتهای خود قرار داده بودند.
توسلهای ایشان و کرامات آقا امام زمان عج در مسجد، از حکایات فراموش نشدنی در خاطرات علمای بزرگ است.

۴- دومین شخصیتی که در عصر اخیر در شناساندن مقام جمکران کوشش وافر داشتند حضرت آیت الله العظمی بروجردی است .
ایشان با دارا بودن مقام مرجعیت تامه شیعه ، نفوذ کلام میان مردم و سیره عملی خود قدمهای موثری را در این راه برداشتند که
مجال شرح آن نیست.

۵- کوششهای مرحوم کافی در اره معرفی مسجد مقدس جمکران به عامه مردم از نکات حائز اهمیت است . برپایی دعای ندبه و
مراسم در مسجد مقدس جمکران توسط ایشان ، سیل عاشقان به مولا امام زمان را به این مکان مقدس گسیل می داشت.

۶- در سالهای اخیر حضور ، گفتار و توجه حضرات آیات عظام گلپایگانی، مرعشی نجفی، صافی گلپایگانی و حضرت آیت الله العظمی
بهجت اثر ویژه ای در توجه عامه به این مکان مقدس داشته است.

۷- در تکمیل این روش علما باید به توجه ویژه و فراست مقام معظم رهبری مدظله العالی و انتصاب تولیت برای مسجد توجه داشت
که جریان مذکور را تکمیل و تسریع کرد.

۸- یکی از مهمترین علل افزایش حضور مردم - که کمتر به آن توجه می شود- ویژگیهای خاص این مکان مقدس است. وقتی افرادی
از اقصی نقاط به این نکان آمده و اثرات معنوی آنرا شخصا تجربه می کنند، هم خود پای بند فضای روحانی این قطعه از بهشت شده و
آمدن مکرر به جمکران را از اصول غیر قابل حذف در برنامه زندگیشان قرار می دهند و هم، مانند مبلغ و سفیری برای تبلیغ
جمکران، جمعی دیگر را راهی این وادی می کنند.

۹- بعنوان یک مطلب جنبی باید گوشه نگاهی داشت به افزایش چشمگیر توریست در همه ابعاد در ایران و بخصوص توریسم مذهبی
در ایران . در دو دهه گذشته با افزایش توان سفر مردم ایران و افزایش حضور توریستهای مسلمان ، توجه به این مکان مقدس به
عنوان یکی از چند نقطه زیارتی اصلی، اقبال مردم روز به روز بیشتر شد .

***

در پایان باز باید اشاره کنم که همه اینها بهانه و وسیله بوده و مشیت خاص الهی چیز دیگری است

نمی دانم درباره علم ابجد، اصالت و اصول حاکم بر آن چقدر می دانید. شعر زیر را بدون هیچ اظهار نظر و یا نتیجه گیری تقدیم می کنم:

حروف جمکران در علم ابجد همانا سه صد و چهار ده عیان است

امام عصر با اصحاب خاصش مطابق با حساب جمکران است

شهردار جمکران منصوب شد

در تاریخ پنجشنبه، ۲۲ شهریور ۱۳۸۶ توسط vidad

مهدویت: سید عباس جوهری در مراسمی با حضور شهردارقم، معاونین ومديران شهرداری به عنوان اولین شهردار جمکران منصوب شد.

محمد احمدی بافنده، شهردار قم با اشاره به اینکه آمار زائرین مسجد جمکران در سال های اخیر افزایش یافته و نیازمند خدمات ویژه ای است، گفت: از اهداف اصلی شهرداری قم در تاسیس شهرداری منطقه جمکران اجرای پروژه های عمرانی، بهبود عبور و مرور شهری، احداث و گسترش فضای سبز، ارائه خدمات شهری مطلوب به زائرین و برنامه ریزی برای سرمایه گذار بخش خصوصی است که با الحاق جمکران به شهر قم توسعه یابد.

احمدی بافنده با اشاره به این مطلب که با الحاق جمکران به قم کلیه ساخت و سازهای این منطقه باید با مجوز و نظارت شهرداری انجام پذیرد، افزود: منطقه جمکران از کمبودهای بسیاری رنج می برد و نیازمند حمایت بیشتر مسولین برای عمران و آبادانی است. در سال های گذشته تاحدودی قدم های مثبتی برای این منطقه برداشته شده لیکن کافی نیست و امیدواریم با احداث شهرداری منطقه جمکران شاهد عمران و آبادانی در این منطقه باشیم.

بنابر گزارش خبرگزاری شبستان در پایان این مراسم سیدعباس جوهری به عنوان شهردار منطقه جمکران معرفی شد. یادگارهای موعود (به یمن سالروز تاسیس مسجد جمکران)

۰۳ خرداد ۱۳۸۵

شب سه شنبه ای که مصادف بود با هفدهم ماه مبارک رمضان سال سیصد و نود و سه هجری قمری در خانه ام خوابیده بودم در حالی که شب از نیمه گذشته بود. ناگهان صدای عده ای از مردم که در پشت در خانه گرد آمده و مرا صدا می زدند به گوشم رسید. وقتی بیدار شدم خطاب به من گفتند: برخیز که حضرت مهدی (ع) تو را به نزد خود می خواند.

میرصادق سیدنژاد

مسجد مقدس جمکران

از جمله اماکنی که همواره مورد توجه مخصوص امام زمان (ع) بوده و به برکت آن کرامات و عنایات ویژه ای در آن به وقوع پیوسته «مسجد مقدس جمکران» است. این مکان شریف را به جهت واقع شدن در کنار روستایی به نام جمکران، مسجد جمکران و به خاطر آن که به همت «حسن بن مثله» ساخته شده «مسجد حسن بن مثله» و به لحاظ آن که به امر مبارک حضرت امام زمان (ع) تاسیس شده است؛ «مسجد امام زمان (ع)» یا «مسجد صاحب الزمان» می نامند. همانطور که گفته شد این مسجد در زمان حسن بن مثله بنا شد و پس از آن بارها در آن تعمیراتی انجام شده است. از جمله یک بار در زمان مرحوم صدوق و بعدها چندین مرتبه در دوره حکومت سلسله صفویه و یک بار هم در زمان مرجعیت حضرت آیه الله عبدالکریم حائری مؤسس محترم حوزه علمیه قم توسط مجاهد گرانقدر حجة الاسلام شیخ محمد تقی بافقی و بعد از ایشان تعمیراتی هم در آن به وسیله یکی از تجار معروف قم صورت گرفته. در سالهای اخیر به ویژه بعد از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی به علت استقبال بی نظیر مردم از سرتاسر ایران اسلامی به کمک امت اسلامی تحت نظارت هیأت امنا و مدیریت مسجد جمکران طرحهای عمرانی بسیار مهم و در عین حال لازم و ضروری نظیر: سالنهای اجتماعات و کتابخانه عمومی و نمایشگاه کتاب و درمانگاه و محل اسکان برای نمازگزاران و... در کنار گسترش و توسعه ساختمان مسجد در دست اجراست.

امروزه این مکان مقدس به یکی از میعادگاههای بزرگ عاشقان ولایت و امامت تبدیل شده است که هر هفته شبهای سه‌شنبه و چهارشنبه بویژه در ایام مبارک نیمه شعبان هزاران نفر در آن گرد می‌آیند و از طریق تشکیل مجالس دعا و نیایش ضمن تجدید عهد با امام زمان (ع) از خداوند تبارک و تعالی؛ تعجیل در فرج منجی عالم بشریت را درخواست می‌نمایند.

چگونگی دستور بنای مسجد جمکران

یکی از علمای شیعه به نام حسن بن محمد بن حسن قمی در کتاب تاریخ قم در مورد چگونگی بنای مسجد مقدس جمکران از کتاب مؤنس الحزین فی معرفة الحق و الیقین اثر شیخ ابو جعفر محمد بن بابویه قمی (شیخ صدوق) چنین نقل می‌کند: شیخ صالح و عقیف، حسن بن مثله جمکرانی گفت: شب سه‌شنبه ای که مصادف بود با هفدهم ماه مبارک رمضان سال سیصد و نود و سه ۱ هجری قمری در خانه‌ام خوابیده بودم در حالی که شب از نیمه گذشته بود. ناگهان صدای عده‌ای از مردم که در پشت در خانه گرد آمده و مرا صدا می‌زدند به گوشم رسید. وقتی بیدار شدم خطاب به من گفتند: برخیز که حضرت مهدی (ع) تو را به نزد خود می‌خواند.

حسن می‌گوید: به آنها گفتم اجازه بدهید تا آماده شوم و لباسهایم را بپوشم وقتی خواستم پیراهنم را بپوشم صدایی از طرف در خانه به گوشم رسید که «آن پیراهن تو نیست» لذا از پوشیدن آن صرف نظر نمودم و بعد شلوارم را برداشتم تا بپوشم باز همان صدا بلند شد که: «آن شلوار مال تو نیست شلوار خودت را بردار». آن را به زمین انداختم و شلوار دیگری را که مال خودم بود پوشیدم و سپس به دنبال کلید در خانه می‌گشتم تا آن را باز کنم باز از طرف در همان صدا به گوشم رسید که: «در خانه باز است» وقتی به نزدیک در آمدم با جماعتی از بزرگان مواجه شدم. به آنها سلام کردم آنها بعد از جواب سلام این پیشامد را به من تبریک گفتند. سپس مرا همراه خود به محلی که هم‌اکنون مسجد در آن بنا شده است آوردند. در آنجا وقتی خوب دقت کردم تختی را دیدم که فرش زیبایی روی آن انداخته شده بود و جوانی در حدود سی ساله در روی آن به بالشی تکیه زده بود و پیرمردی مطلبی را از روی کتاب برای او می‌خواند و بیش از شصت مرد که بعضی از آنها لباس سبز و بعضی دیگر لباس سفید به تن داشتند در گوشه و کنار آن محل مشغول خواندن نماز بودند. آن پیرمرد که حضرت خضر (ع) بود مرا در کنار خود جای داد. آنگاه همان جوان نورانی که بعد معلوم شد حضرت مهدی (ع) هستند بعد از تفقد و احوالپرسی مرا به اسم خودم صدا زده فرمودند: «نزد حسن بن مسلم برو و به او بگو مدت پنج سال است که تو این زمین را آماده ساخته کشت می‌کنی ولی ما آن را خراب می‌کنیم و امسال هم قصد داری در آن زراعت نمایی در حالی که تو چنین اجازه‌ای نداری باید سود این چند سال کشت را رد کنی تا در اینجا مسجدی بنا شود». سپس فرمودند: «به حسن به مسلم بگو: اینجا زمین شریفی است که خداوند آن را از بین سایر زمینها برگزیده است ولی تو آن را به زمین خود لاحق کردی و خداوند به خاطر این کار خلاف دو پسر جوان تو را از دست تو گرفت ولی باز متنبه نشدی اگر باز هم بخواهی به این کار ادامه بدهی کیفر الهی دیگری که نمی‌توانی آن را تصور کنی بر تو متوجه خواهد شد.»

حسن بن مثله می‌گوید: «به آن حضرت عرض کردم: مولای من برای این که مردم سخن مرا بپذیرند، نشان و علامتی در این باره برای من تعیین بفرمایند.»

امام (ع) در پاسخ فرمودند: «ما در اینجا نشانه‌ای را قرار می‌دهیم تا سخن شما را مردم تصدیق نمایند. تو آنچه را که بیان شد انجام بده به نزد «سید ابوالحسن» برو و به او بگو بیاید و حسن بن مسلم را حاضر کند و سود چند ساله زمین را از او بگیرد و آن را به مردم بدهد تا با آن بنای مسجد را شروع کنند و بقیه مخارج آن را از منافع قریه «رهق» که ملک ما در ناحیه «اردهال» است به اتمام برسانند ما نصف درآمد رهق را وقف این مسجد نموده‌ایم تا همه ساله درآمد آن را بیاورند به اینجا و صرف عمارت و آبادانی و سایر مخارج این مسجد بنمایند.»

سپس حضرت افزودند: «به مردم بگو تا به این مکان روی آورند و آن را عزیز و گرامی دارند و در آن چهار رکعت نماز به جای آورند؛ دو رکعت اول را به نیت نماز تحیت (به این ترتیب که در هر رکعت اول سوره حمد را یک بار و بعد سوره «قل هو الله احد» را هفت بار و در ادامه هر یک از ذکرهای رکوع و سجود را هم هفت بار تکرار کنند و نماز را به پایان ببرند) و دو رکعت بعد را هم به نیت نماز امام زمان (ع) به جای می‌آورند (به این ترتیب که در هر رکعت بعد از نیت وقتی سوره حمد را شروع کردند به «ایک نعبد و ایک نستعین» که رسیدند آن بخش را صد بار تکرار می‌نمایند و بعد در ادامه سوره حمد را می‌خوانند و آنگاه سوره توحید را یکبار و هر یک از ذکرهای رکوع و سجود را هفت بار تکرار می‌کنند و بعد نماز را تمام می‌کنند.

سپس یک بار لاله الا لله می‌گویند و در ادامه هم تسبیحات حضرت زهرا (ع) را که عبارت از سی و چهار مرتبه «الله اکبر» و سی و سه مرتبه «الحمد لله» و سی و سه مرتبه «سبحان الله» است ذکر می‌نمایند و آنگاه به سجده رفته صد بار بر پیامبر (ص) و آل پیامبر (ع) درود و صلوات می‌فرستند» ۲.

در ادامه حضرت اضافه کردند: «هر کس این نماز را بخواند مانند آن است که در کعبه نماز خوانده باشد.»

حسن بن مثله می‌گوید: «وقتی این سخنان را شنیدم با خود گفتم: گویی آن مکان مورد نظر اینجاست که مسجد باشکوه امام زمان (ع) خواهد شد.» بعد حضرت به من اشاره فرمودند که: «برو.»

چون به راه افتادم و مقداری رفتم دوباره آن حضرت مرا صدا زدند و فرمودند: «در گله جعفر کاشانی (که يك نفر چوپان بود) بزى هست که اگر مردم پول آن را دادند با پول آنها و اگر ندادند با پول خودت آن را خریداری کن و آن را به اینجا بیاور و ذبح کن و در روز چهارشنبه که برابر با هجدهم ماه مبارک رمضان است گوشت آن را در شب آینده برای بیماران و کسانی که گرفتاری دارند انفاق کن خداوند [تبارک و تعالی] همه آنها را شفا می‌دهد. نشانی و علامت آن بز این است که ابلق است و موی بسیار دارد و در ضمن هفت علامت سفید و سیاه در بدن آن بز هست که سه تای از آنها در يك طرف بدن و چهار تا در طرف دیگر آن است که هر يك از آنها به اندازه يك درهم هستند».

بعد وقتی مجدداً به راه افتادم برای سومین بار مرا صدا زده فرمودند: «اینجا هفت یا هفتاد روز اقامت می‌کنی اگر هفت روز اقامت کنی آن مصادف با شب قدر؛ یعنی بیست و سوم رمضان خواهد بود و اگر هفتاد روز بمانی آن مطابق با شب بیست و پنجم ذیقعد است که هر دو شب بسیار گرانبگری هستند».

حسن بن مثله می‌گوید: «سپس برگشته و به خانه آمدم و تمام شب را در اندیشه آنچه واقع شده بود به سر بردم وقتی صبح شد نماز را به جای آوردم و بعد نزد «علی بن منذر» آمده و ماجرا را به وی بازگو کردم بعد به همراه او به محلی که دیشب مرا به آنجا برده بودند رفتیم». حسن بن مثله چنین ادامه می‌دهد: «سوگند به خدا علامتهایی را که حضرت فرموده بودند که از جمله آنها میخ‌ها و زنجیرهایی بود که با آنها حدود مسجد را مشخص نموده بودند در آنجا مشاهده کردیم. سپس به همراه علی بن منذر به طرف منزل سید بزرگوار ابوالحسن الرضا راه افتادیم وقتی به در منزل او رسیدیم خدمتکاران او را دیدیم که در کنار در خانه منتظر ما هستند وقتی ما را دیدند به ما گفتند: آیا شما از اهالی جمکران هستید. گفتیم: آری. گفتند: سید ابوالحسن از اول صبح در انتظار شماست».

سپس وارد خانه شده ضمن اظهار تواضع، خدمت سید عرض سلام کردم و او به گرمی و با احترام کامل جواب سلام را داده و مرا در کنار خود جای داد و پیش از آن که من سخنی بگویم خطاب به من گفت: ای حسن بن مثله من خوابیده بودم در خواب شخصی به من گفت: صبح زود مردی از اهالی جمکران که او را حسن بن مثله می‌نامند نزد تو خواهد آمد. آنچه که او به تو گفت آن را تصدیق کن؛ چرا که سخن او سخن ماست مبدا گفته‌های او را رد کنی در این حال از خواب بیدار شدم و از آن وقت تا کنون منتظر آمدن تو بودم. در ادامه حسن بن مثله جریان شب گذشته را به طور مفصل بیان می‌کند. سید ابوالحسن دستور می‌دهد تا اسبها را آماده سازند بعد سوار می‌شوند و به طرف آن محل حرکت می‌کنند در نزدیکیهای روستای جمکران به گله جعفر کاشانی برخورد می‌کنند؛ حسن بن مثله برای پیدا کردن آن بز ابلق که حضرت فرموده بودند وارد گله می‌شود و می‌بیند آن بز در عقب گله است. وقتی بز متوجه حسن بن مثله می‌شود به سرعت خود را به او می‌رساند و حسن آن را می‌گیرد و نزد جعفر کاشانی می‌آورد تا آن را از او بخرد. جعفر کاشانی سوگند یاد می‌کند که من هرگز این بز را داخل گله ندیده‌ام ولی وقتی آن را در عقب گله امروز دیدم خواستم که آن را بگیرم ولی هر چه تلاش کردم نتوانستم اما حالا چون شما را دید به نزد شما آمد و این امر بسیار شگفت‌انگیزی است».

بعد آنها آن بز را به محل مسجد می‌آورند و در آنجا ذبحش می‌کنند و همانطور که حضرت دستور داده بود گوشت آن را بین مریضها تقسیم می‌کنند».

سپس سید ابوالحسن حسن بن مسلم را احضار می‌کند و سود چند ساله زمین را از او می‌گیرد و سود حاصل از املاک روستای رهنق را هم می‌آورند و مسجد جمکران را بنا می‌کنند و سقف آن را با چوب می‌پوشانند در ضمن سید ابوالحسن الرضا زنجیرها و میخ‌ها را به منزل خود در قم می‌برد و از آن به بعد هر کس بیمار می‌شد به آنجا می‌رفت به آن زنجیرها تبرک می‌جست و خداوند تبارک و تعالی تفضلی فرموده به واسطه آنها ایشان را شفا می‌داد».

ابوالحسن محمد بن حیدر می‌گوید: شنیدم که سید ابوالحسن الرضا وقتی وفات یافت او را در محله‌ای که «موسویان» نامیده می‌شود دفن کردند بعدها وقتی یکی از فرزندان او مریض می‌شود به سراغ صندوقی که زنجیرها و میخ‌ها در آن نگهداری می‌شد می‌رود ولی هنگامی که در صندوق را باز می‌کند اثری از زنجیرها و میخ‌ها در آن نمی‌بیند. ۳

فضیلت و آداب مسجد جمکران

به طور کلی در مجموعه سخنان و سفارشات منسوب به حضرات معصومین (ع) درباره مسجد مقدس جمکران به دو قسم از فضائل اشاره شده است.

۱. اهمیت تکوینی: در سخنانی که حضرت علی (ع) به پسر یمانی فرموده‌اند اینگونه آمده است:

... ای پسر یمانی اینجا (جمکران) زمینی مقدس و پاک از همه آلودگیهاست.

... بر این زمین اثر نور حق ساطع شود و از این زمین مردم رایحه و بوی مشک استشمام کنند... منازل و مواضع و زمینهای اینجا عالی و گرانبها گردد».

علاوه بر این در ضمن فرموده‌های حضرت حجة بن الحسن (ع) به حسن بن مثله آمده بود به حسن مسلم بگو: «اینجا زمینی شریف است خدای تعالی این زمین را از زمینهای دیگر برگزیده است و به آن فضیلت و برتری داده است». از این قبیل تعبیر استفاده می‌شود که زمین جمکران نظیر زمینهای مکه و مدینه دارای ارزش تکوینی خاصی است.

۲. همانطور که در حکایت بنای مسجد جمکران بیان شد در بخشی از فرموده‌های حضرت امام زمان (ع) آمده بود که ثواب اعمال عبادی نظیر اقامه نماز در این مکان شریف بسیار زیاد است تعبیر آن حضرت این بود که: «هر کس آن دو رکعت نماز را (با شرایط خاصش) در این مکان شریف به جای آورد مثل آن است که در کعبه این نماز را خوانده است». این امر نشان می‌دهد که از نظر معنوی این مسجد از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. آداب این مسجد نیز ابتدا خواندن دو رکعت نماز تحیت و سپس دو رکعت نماز امام زمان (ع) با شرایطی است که گفته شد.

در بعضی از اقوال نیز آمده است که پس از این نماز دعای «الهی عظم البلاء» را تا آخر قرانت کنند.

علاوه بر این امور، خواندن دعاهای مخصوص امام زمان نظیر دعای «ندبه» و دیگر دعاهایی که خواندن آنها در دوره غیبت کبری سفارش شده، در این مکان مناسب است.

پی‌نوشتها:

۱. محدث نوری بعد از نقل حکایت بنای مسجد جمکران می‌نویسند: «عالم جلیل آقا محمد علی کرمانشاهی تاریخ این قصه را در سال ۳۹۳ ق. نقل کرده است ولی ظاهراً در نوشتن اشتباه شده و در اصل سال ۳۷۳ ق. بوده است؛ زیرا وفات شیخ صدوق قبل از سال ۳۹۰ ق. می‌باشد.

۲. این دو رکعت نماز به صورتهای دیگری هم در کتابهای معروف ذکر شده است از جمله ۱. مرحوم شیخ طبرسی (صاحب تفسیر) در کنوز النجاح بعد از ذکر اصل نماز دعائی را برای بعد از نماز نقل می‌کند ولی از تهلیل (صد بار لا اله الا الله) و تسبیحات حضرت زهرا (ع) ذکری به میان نمی‌آورد؛ ۲. مرحوم سید فضل‌الله راوندی در کتاب دعوات در ضمن نمازهای معصومین (ع) می‌فرماید: نماز امام مهدی (ع) دو رکعت است در هر رکعتی حمد یک مرتبه و صد مرتبه «ایک نعبد و ایک نستعین» بعد از نماز صد مرتبه صلوات بر پیامبر (ص) و آل او؛ ۳. مرحوم سیدبن طاووس در جمال‌الاسبوع ذکر صد مرتبه صلوات را ذکر نمی‌کند ولی فرموده است که دعای «الهی عظم البلاء و برح الخفاء و انکشف الغطاء...» تا آخر بعد از نماز خوانده شود و...

۳. اقتباس از حکایت هشتم کتاب جنۃ‌المأوی میرزا حسین نوری که در جلد ۵۳ بحار الانوار، ص ۲۳۰ به بعد آورده شده است

موعود شماره ۴۰

<http://mouood.org/content/view/1849/3>

پیامدهای اغراق در افکار عمومی درباره مسجد جمکران

نظرات کاربران:

چند سال قبل و در زمان آقای وافی به جمکران رفتم و ناباورانه به جای محراب صندوق شیشه ای دیدم که چراغی سبز رنگ در آن روشن بود و مکانی برای ریختن وجوه مردم در آن قرار داده شده بود آیا این وهن نیست؟!

برادری که به مقاله فوق الذکر پاسخ داده اند، گویا اصلاً مقاله را نخوانده اند. همین پس که در پاسخ شماره یک فرموده اند: "چه کسی مسجد مقدس جمکران را از نظر تقدس به گونه‌ای معرفی کرده که از مساجدی مانند مسجد الحرام، مسجد النبی، مسجد قبا، مسجد الاقصی، مسجد کوفه و سهره و مشاهد مشرفه با فضیلت‌تر باشد" برادر جان، اگر برای شما این از آنها مقدس تر نبود، چرا مرتب کلمه مقدس را تکرار کردید؟

بهترین دلیل بر تلاش برای ترجیح جمکران بر مساجد صدرالذکر نامه ارسالی همانا استفاده از صفت مقدس برا مسجد جمکران است که در واقع برای تمایز بخشیدن است البته اثبات شی نفی ما ادا نیست اما صفت مقدس که صفت عام همه مساجد به جز ضرار به شمار می رود انتخاب نا بجا و بلکه جهت داری برای مانحن فیه محسوب می شود

با عرض معذرت توجه داشته باشید که علی ع می فرماید: لای یری الجاهل اما مفرطا او مفرطا. فرد نادان یا افراط می کند یا تفریط. مسجد جمکران به همین اندازه که محل عبادت و دعا برای فرج امام زمان و نیز مرکزی برای نشر فرهنگ مهدوی است ارزشمند است و بیش از آن نه اما درست کردن ضریح و ماجرای چاه و ... از این قبیل زیاده روی است.

مرحوم نوری از نوشتن کتاب فصل الخطاب توبه کرد و گفت: (من باید نام آن را می نهادم: فی عدم تحریف القرآن) این مطلب را می توانید در مقدمه ی کتاب مستدرکش بخوانید.

با تشکر از مقام محترم تولیت مسجد جمکران در پاسخ به مطالب مطروحه بد نیست دوستان نویسنده در جریان تحلیل اینجانب به عنوان یک فرد کاملا عادی و دوستدار مسجد جمکران که حدود سه ماه است هر هفته مشرف می شوم قرار گیرند. بر فرض محال که تمامی گفته های نویسنده محترم را به هر دلیلی قبول کنیم آیا از اینکه تعدادی از مردم از دور و نزدیک به یک محلی می آیند و در آن نماز می خوانند و با خدای خود راز و نیاز می کنند و هیچ هزینه ای نیز بر دوش هیچ ارگانی نمی گذارند را باید از ریشه هدف قرار داد یا اینکه با چشمانی باز به جوانهایی که مشخص است خزو خادمین مسجد نیستند و دائما در حال تغییر و افزایش با نایلون مشغول جمع کردن پاکت سیگار و غیره هستند را دید. یا برخورد بسیار مناسب و بزرگوارانه خادمین داخل حرم را که واقعا برای بنده بسیار جذاب و خوشایند است که جمعی نماز گزار را در آن فضای روحانی و البته کوچک راهنمایی کردن و سنوال و پاسخ مراجعه کنندگان را راه انداختن و ....

فکر می کنم شاید در آینده نزدیک مقدمات تشیع را هم به خواب کشاورز و صنعت گر و کاسبی دیگر روا داده و از تجمع آنها نیز ... مجددا از گردانندگان مسجد جمکران نهایت تشکر را دارم. و در پایان از فرصت استفاده کرده و از گردانندگان مسجد خواهشمندم در صورت امکان محلی را برای برادران و خواهرانی که تصمیم به استراحت دارند را در فضای پشت مسجد در نظر گیرند. باور بفرمایید از اینکه مردم به صورت پراکنده و گاه نامناسب مشغول استراحت در مسیر قابل رویت می باشند اثر نامطلوبی را در بیننده خواهد گذاشت.

در پاسخ به نظر ارائه شده باید بگویم که اگرچه محدث نوری از اخباریون است ولی بطور کلی اخباریون شیعه اشخاص بسیار زبده در زمینه اخلاق بودند که نمی توان به آسانی به آنها اتهام وارد کرد بخصوص محدث نوری. با آن که ادله ارائه شده برای سندیت مسجد جمکران همیشه مورد بحث بوده است و بسیاری از مراجع دیگر هم که از بزرگان دین هستند و شخصیتشان مورد احترام، به این مسجد عنایتی نداشته اند ولی بطور کلی می توان گفت هر مکانی که در آن عبادت شود یا ابراز ارادت به انمه اطهار شود بخودی خود مقدس شمرده می شود اگر ما معنی تقدس یعنی خالی از اتهام را برای آن قائل شویم مثل حرم امامان شیعه یا صحنهای مجاور آن ... که نیاز به سند خاصی ندارد تا مقدس بودن آن را ثابت کند اگر چنین باشد با توسعه خانه خدا یا مسجد پیامبر یا دیگر مکانهای مقدس این سوال پیش می آید که این قسمت که جزو آن قسمت نیست و باید دلیل داشته باشد و قس علی هذا که هیچ کس قائل به این حرف نیست بنابراین مسجد جمکران هم از این قاعده مستثنی نیست یعنی بخودی خود مقدس هست زیرا در آنجا عبادت خدا می شود باید دقت کرد که خرافات و اسرانیلیات در آن اعتقاد مردم وارد نشود.

متاسفانه هر دو استناد آقای وافی مبنی بر روایت «من صلاهما فکأنا صلی فی البیت العتیق» نسبت به امام زمان (عج) و کیفیت احداث مسجد جمکران از محدث نوری نقل شده است و هر طلبه ای می داند که ایشان به رغم تمامی محاسن و زحمات که متقبل شده اند از اعظم اخبار دیگری در حوزه های علمیه هستند و روایات متعددی را مبنی بر تحریف و تحذیف قرآن هم نقل کرده اند که اگر قرار باشد صرف نقل ایشان نباشد پس باید بپذیریم که قرآن هم دستکاری شده و بخشی از آن که شامل اسامی انمه اطهار (ع) است از قرآن حذف شده است. به نام خدا

سلام بر مهدی زمانی که می ایستد و می نشیند و نماز می خواند چند نکته لازم و ضروری است که توضیح داده شود:

۱- نقلی که نویسنده از کتاب شریف بحارالانوار جلد ۱ صفحه ۴۲ انجام داده مبنی بر کلام مرحوم مجلسی (که ایشان به اصل کتاب دسترسی پیدا نکرده) به این شرح است:
و تاریخ بلدة قم کتاب معتبر لکن لم یتیسر لنا أصل الكتاب و إنما وصل إلینا ترجمته و قد أخرجنا بعض أخباره فی کتاب السماء والعالم مرحوم مجلسی می فرماید که به اصل کتاب دسترسی پیدا نکرده اند بلکه ترجمه آن را یافته و بعضی اخبار از آن را در کتاب السماء والعالم آورده اند.

همچنین خود مرحوم مجلسی در جلد ۵۳ صفحه ۲۳۰ داستان بنای مسجد جمکران را نقل می کند و جالب است که داستان فراخوانده شدن شخص (حسن بن مثله جمکرانی) به محضر امام زمان سلام الله علیه در بیداری اتفاق افتاده است نه در خواب.

اگر نویسنده مقاله يك شيعه واقعي و ملزم به كتب روايي شيعه باشد، مجلسي را به عنوان يكي از معتبرترين ناقلان حديث شيعه مي شناسد. عجيب است كه مرحوم مجلسي با آن دقت و سعه صداري كه در جمع آوري كتب و روايات شيعه داشته اند كتاب تاريخ شهر قم و داستان ساخته شدن مسجد جمكران را معتبر دانسته اند ولي نويسنده محترم اين كتاب را نا معتبر بر مي شمرد. امر زياد مشكل به نظر نمي رسد؛ نويسنده مقاله مي تواند صحت كتب شيعه از قبيل بحار الانوار و كافي و من لا يحضره الفقيه و وسائل الشيعه و حتي قرآن را نيز زير سوال ببرد!

۲- مرحوم سيد گلپايگاني در كتاب ارشاد السائل خود در جواب سوالي در مورد مسجد جمكران اينطور پاسخ مي دهند (صفحه ۱۹۸):
ما رأيكم في الروايات الواردة في حق مسجد جمكران (نظر شما در مورد روايات وارده در مورد مسجد جمكران چيست)

بسمه تعالی لا بأس بالاعتماد على هذه الروايات والله العالم (اشكالي ندارد كه به اين روايات اعتماد كنيم)

۳- عدم دسترسي بعضي از علماي بزرگ به همه كتب، دليل بر عدم صحت كل كتاب و نا معتبر بودن آن نيست. چاپ دوم ۱۸ جلد از كتاب شريف مستدرک الوسائل مرحوم نوري در سال ۱۴۰۹ هجري قمری (۱۹۸۸ ميلادي) توسط موسسه آل البيت به چاپ رسيده است!

۴- مرحوم كليني احاديث جالبی را در كتاب شريف كافي جلد ۲ در بابي با عنوان من بلغه ثواب من الله على عمل (كسي كه خبر ثوابي از خدا براي عملي به او رسيده باشد) نقل مي كند به اين مضمون:

- علي بن ابراهيم عن ابيه عن ابن ابي عمير عن هشام بن سالم عن ابي عبد الله قال من سمع شيئا من الثواب على شيء فصنعه كان له وإن لم يكن على ما بلغه

- محمد بن يحيى عن محمد بن الحسين عن محمد بن سنان عن عمران الزعفراني عن محمد بن مروان قال سمعت ابا جعفر يقول من بلغه ثواب من الله على عمل فعمل ذلك العمل التماس ذلك الثواب اوتيه وإن لم يكن الحديث كما بلغه

مضمون احاديث اين است كه اگر كسي كاري را به اميد ثوابي از خدا انجام دهد ولو اينكه طبق حديث نباشد ثواب آن به او اعطا مي شود. توجه به اين معرفت نيز در رفتن به زيارت مسجد جمكران مهم است كه حتي اگر اين مساله داراي صحت كافي نباشد، توجه به امام مخصوصا امام زمان خود امري مستحب (و بلكه واجب) بوده و قطعا در پيشگاه الهي داراي اجر خواهد بود.

۳- نکته ديگر در اين زمينه مهم است كه اصل رفتن به زيارت، چه مرقد امام رضا عليه السلام چه مرقد امام زاده شاهچراغ عليه اسلام چه مسجد جمكران، توجه به شخص است و مهم اين است كه توجه به امام زمان از توجه به امام زاده مهم تر است. با تمام احترام و عرض ارادت به پيشگاه مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله عليها، توجه به امام زمان ولو به رفتن به مسجد جمكران باشد از توجه به حضرت معصومه عليها السلام كه امام زاده به حساب مي آيند بسيار مهمتر و موجه تر است.

۴- و به عنوان نکته آخر، مسائلي كه مورد سوء استفاده قرار مي گيرد در دين بوده و حتي در زمان خود حضرات انمه هم اتفاق افتاده است. سوء استفاده برخي از افراد از دين براي كسب مقام يا پول يا شهرت، دليل بر عدم صحت مسائل ديني نيست. خود نويسنده به شرط انصاف نيز اين مطلب را مي پذيرد كه اگر بر فرض كسي نماز را براي ريا بخواند و با اين كار مقام تراشي براي خود يا كسب شهرت نمايد دليل بر عدم صحت نماز خواندن نيست.

روزنامه جمهوری اسلامی: مسجد جمكران، مسجدی مانند ساير مساجد

رسانه خبری - ۲۱ شهریور ۱۳۸۵ (۱۲ سپتامبر ۲۰۰۶) - روزنامه جمهوری اسلامی در سرمقاله آخرین شماره خود از تبليغات گسترده ای كه در مورد مسجد جمكران انجام می شود انتقاد كرد و نوشت: "وقتي ما مسجد جمكران را تا آنجا از نظر تقدس بالا مي بریم كه از مساجدي مثل مسجدالحرام مسجدالنبی مسجد قبا مسجدالاقصي مسجد كوفه و مسجد سهله نيز با فضيلت تر جلوه مي كند و بر مشاهده مشرفه نيز تقدم مي يابد و اعلام مي كنيم كه حدود سه ميليون نفر در شب و روز نيمه شعبان به زيارت اين مسجد آمده اند و با تبليغات بي سابقه خيل مردم تشنه معنويت را از نقاط مختلف كشور به جمكران مي كشانيم و سخنان مداحاني را كه به مردم وعده ميدهند در اينجا امام زمان عليه السلام را زيارت خواهند كرد و از اينجا حاجت روا خواهند گشت و البته ميدانيم كه نه زيارتي در كار است و نه اتفاق ديگري ميافتد انتظار داريم در دراز مدت اين مردم چقدر به اين تبليغات معتقد بمانند و پايه هاي فكري آنها دچار لرزش و پوكي نشود مسجدي كه براساس يك خواب ساخته شده حداكثر اينست كه مثل ساير مساجد محترم است اما بر چه مبنايي اينهمه تبليغات و معجزه و كرامت براي آن ميسازيم و به خورد خلق الله ميدهيم براي آشنائي با عواقب اين كارها به پرونده افراي كه با سواستفاده از عوام زدگي مردم خود را رابط امام زمان يا ملاقات كننده با امام زمان و يا حتي خود امام زمان معرفي کرده اند و چه اعتقادات ديني را كه از بين برده اند و چه خانواده ها را متلاشي کرده اند و چه وهن ها كه براي دين بوجود آورده اند مراجعه كنيد و نسبت به خطر عوام زدگي هوشيار باشيد."

متاسفانه ساير جشن ها و عزاداري هاي ديني ما نيز اكنون گرفتار عوام زدگي و سواستفاده" سوداگران و فرصت طلبان است و فرياد رهبر معظم انقلاب و مراجع عظام نيز از تحريفات و خرافات و سطحي نگري هاني كه در جشن ها و عزاداري ها دامن زده ميشود بلند است. اما آيا از اين نوشتن ها و آن فريادها اگر يك نهضت فكري منكي بر پشتوانه هاي عملي آنها را همراهي نكند كاري ساخته است! پاسخ قطعا منفي است. بنابر اين دلسوزان دين و نخبگان فكري و علمي بايد وارد صحنه شوند و با خطر عوام زدگي مبارزه اي سخت را آغاز كنند و البته تا رسيدن به نتيجه قطعي از پاي ننشينند."

لازم به یادآوری است که بسیاری از آیت‌های نزدیک به حکومت اسلامی مکرراً بر " مقدس " بودن مسجد جمکران تأکید کرده اند. بنا بر گزارش خبرگزاری آفتاب آیت‌الله مکارم شیرازی که از مراجع تقلید نزدیک به حکومت اسلامی به شمار می‌آید در دیداری که اوائل شهریور ماه امسال با اعضای ستاد بزرگداشت دهه مهدویت وابسته به هیات خادم‌الرضا داشت فعالیت‌های صورت گرفته در مسجد جمکران را ستود و گفت: " این حرکات کافی نیست و باید تلاش بیشتری صورت گیرد. زیرا بر اساس اسنادی که اخیراً به دست آمده عظمت مسجد جمکران بسیار بالاست و حدود ۴۰۰ سال قبل علما مکرراً برای زیارت این مسجد می‌آمده‌اند، با اینکه امکانات زیادی نداشته‌اند."

خبرگزاری حیات نیز در گزارش دیگری در ۱۱ شهریور ماه امسال مخابره کرد به نقل از آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی نوشت که در مورد این مسجد باید " فرهنگ سازی " شود. آیت‌الله مکارم شیرازی می‌گوید: " علامه مجلسی و فیض کاشانی حدود سیصد و پنجاه سال پیش به مسجد جمکران می‌آمدند. اکنون هم باید دولت به وسیله صدا و سیما و مطبوعات و کتاب‌های درسی از اول ابتدایی تا معارف اسلامی دانشگاه، در این زمینه فرهنگ سازی کند. البته کارهای انجام شده خوب اما این فعالیت‌ها کم است."

محمود احمدی نژاد هم از معتقدین به مسجد جمکران است و به گزارش سایت بازتاب در آخرین سفر خود به قم به " زیارت مسجد مقدس جمکران " رفت.